

PROJEV PROF. DR. J. HROZIENČIKA, DrSc.

Vážení súdruhovia,

historická veda zaujíma v socialistickej spoločnosti v oblasti spoločenských vied významné miesto. Spoločenský význam a charakter historickej vedy je v podstate určený samotným zmyslom jej existencie. História ako veda je nemysliteľná mimo spoločnosti, ale rovnako je nemysliteľná spoločnosť bez histórie. História, ako je známe, vyzbrojuje našu revolučnú spoločnosť stále novým poznávaním zákonitostí dejinného vývoja. Len na základe hlbokkej analýzy zložitého protikladného mechanizmu triednych, ekonomických, sociálnych, politických a kultúrnych vzťahov v minulosti môžeme správne objasniť dnešný stupeň vývoja spoločnosti a lepšie predvídať jej budúci pohyb. Bez pochopenia dejinného vývoja nemôžeme úspešne vychovávať mladú generáciu k proletárskemu internacionalizmu a socialistickému vlastenectvu. Len hlboké poznanie doterajšieho vývoja ľudstva a našich národov v ňom vedie k presvedčeniu, že víťazstvo socializmu a komunizmu je historicky nevyhnutné.

Ak ale má byť poznanie nášho vývoja, našej minulosti i súčasnosti, našich zápasov a snažení objektívne a pravdivé, musí sa rozvíjať v rámci adekvátneho poznávania veľkého procesu dejín ľudstva, ktorého sme integrálnou súčasťou. Ak má byť teda národné sebaopoznanie, sebauvedomie postavené na marxistickom poznaní, nemôže byť odtrhnuté od celkového procesu historického vývinu okolo nás. Ak je hlboko škodlivé nedoceňovanie procesov vnútorného vývinu, nihilizácia národného v dejinnom vývine, rovnako škodlivé je merať javy národných dejín izolovane len meradlami domácimi, bez všeobecne platných zákonitostí a parametrov všeobecného vývinu.

Domnievam sa, že aj toto poznanie viedlo a vedie historikov jednotlivých socialistických krajín k vytváraniu bilaterálnych komisií, na platforme ktorých rozvíjajú v úzkej koordinácii výskum kľúčových momentov a spoločných revolučných tradícií dejín svojich národov. Táto spoločná práca priniesla už pozoruhodné výsledky najmä v spolupráci s historikmi Sovietskeho zväzu.

Treba povedať, že spolupráca bulharských a československých historikov má dlhodobé tradície. Jej základom sa stalo už takmer pred sto rokmi

účinkovanie a pôsobenie K. Jirečka v oslobodenom Bulharsku. Na novej kvantitatívnej a kvalitatívnej báze sa začala rozvíjať naša vzájomná spolupráca v období budovania socializmu v našich krajinách. Dynamický rozvoj bulharskej a československej marxistickej historiografie si postupne vynútil obrátiť pozornosť z úzkeho rámca výskumu národných dejín na štúdium širších medzinárodných súvislostí, venovať pozornosť vzájomným vzťahom národov strednej, východnej a juhovýchodnej Európy a v týchto súvislostiach aj bilaterálnym kontaktom československo-bulharským. Vzájomné vzťahy našich národov, resp. jednotlivcov, skupín, ale hlavne tried sa rozvíjali vždy na báze obojstrannej solidarity, pomoci a internacionálnej spolupráce. Stalo sa preto prvoradou úlohou historiografie našich národov, aby pri začiatkoch spolupráce venovala sa pozornosť predovšetkým revolučným tradíciám vývoja našich národov vôbec a vzťahov zvlášť. Vzájomné kontakty a spolupráca sa začali rozvíjať postupne, v mnohom smere náhodile, spontánne, bez pevného organizačného základu a plánu. Významnú úlohu v tomto smere zohrali jednotlivci, respektíve širšie kolektívy. V priamej súvislosti so všestranným rozvojom národných historiografií dostávala aj spolupráca bulharských a československých historikov postupne vyššie formy, čo dokumentujú dosiahnuté výsledky. Vychádzajúc práve z postupne sa rozvíjajúcej spolupráce, nadväzujúc na úspechy spoločnej práce československých a bulharských historikov a v snahe podrobiť a prehĺbiť naše kontakty došlo na základe dohody oboch strán v r. 1974 ku konštituovaniu komisie historikov ČSSR a BĽR. Vytvorenie komisie bolo logickým dôsledkom predchádzajúcej spolupráce, ale súčasne zodpovedalo aj existujúcemu trendu v zblížovaní, bližšom poznávaní a v konečných dôsledkoch v postupnej integrácii výskumu historiografií národov a štátov socialistického spoločenstva.

Československá historiografie vychádzajúc zo skúseností a výsledkov historiografie sovietskej a historiografie ostatných krajín socialistického spoločenstva začala v poslednom období, ale hlavne po XIV. zjazde KSC venovať výraznú pozornosť revolučným tradíciám v dejinách socialistických krajín a ich vzájomnej spolupráci v minulosti a súčasnosti. Potreba integrovaného výskumu, vzájomnej koordinácie práce a úzkej spolupráce sa stali jedným zo základných predpokladov dosiahnutia významných vedeckých výsledkov. V týchto širokých súvislostiach je našim prvoradým cieľom ukázať na historické predpoklady, podmienky a príčiny víťazstva socializmu v našich krajinách, ukázať na špecifickosť vývinu jednotlivých národov a štátov, ale súčasne osvetľovať všeobecné zákonitosti a zvýrazniť spoločné revolučné tradície. Historiografia nadväzujúc a plne rešpektujúc prebiehajúci a zosilňujúci sa integračný proces socialistických krajín v oblasti hospodárskej, politickej a diplomatickej musí svojim zameraním, cieľmi a výsledkami podporovať tento trend v spoločenskom vedomí a živote štátov socialistického spoločenstva. Tieto úlohy vystupujú zvlášť do popredia v súvislosti s výsledkami a perspektívnymi plánmi rozvoja spolupráce socialistického spoločenstva ako boli prednesené na XXV. zjazde KSSZ. Možno oprávnenne predpokladať, že aj pripravovaný XI. zjazd BKS a XV. zjazd KSC v plnom rozsahu podporia uvedené tendencie a zdôraznia ich význam v špecifických podmienkach rozvoja našich krajín.

Práca Komisie historikov ČSSR a BĽR vychádzajúc zo všeobecných cie-

lov a trendu vývoja historiografie socialistických krajín sa od svojho konštituovania koncentrovala na výskum revolučných tradícií v dejinách oboch našich štátov. Aj táto konferencia k 100. výročiu hrdinského povstania bulharského ľudu proti tureckému jarmu je toho konkrétnym dôkazom. Cieľom našej práce bolo a je v prvom rade vytvoriť všetky predpoklady vedeckého a organizačného charakteru, aby spolupráca bulharských a československých historikov dosiahla systematický a plánovaný systém činnosti. Našou úlohou je výrazne prispievať k monistickému poznaniu národných dejín, vzájomných vzťahov národov našich štátov, ich solidarity a internacionálnej spolupráce. V rámci týchto úloh sa bude venovať zvýšená a sústavná pozornosť miestu Bulharska a Československa v socialistickom spoločenstve a príspevku našej vzájomnej spolupráce pre upevnenie celého spoločenstva socialistických krajín. Zasadnutie Komisie historikov BLR a ČSSR v Sofii v budúcom roku bude venovať pozornosť predovšetkým týmto otázkam. Zhodnotenie revolučného vývinu v Bulharsku a Československu po Veľkej októbrovej socialistickej revolúcii až do súčasnosti, porovnanie špecifičnosti a osvetlenie všeobecných črt vývoja prispieje k hlbšiemu poznaniu najnovších dejín našich národov a ich vzájomných vzťahov.

Oslobodenie Bulharska spod tureckého jarma v r. 1878 bude tvoriť náplň zasadnutia Komisie historikov BLR a ČSSR v roku 1978 v Československu. Pri štúdiu týchto problémov sa súčasne sústreďíme na zhodnotenie vzájomnej pomoci a solidarity národov našich štátov v boji za národnú slobodu a nezávislosť. Cieľom konferencie bude tiež poukázať aký politický vplyv malo oslobodenie Bulharska za pomoci ruských vojsk na formovanie národnoobrannej ideológie ostatných slovanských národov.

Komisia historikov ČSSR a BLR vychádzajúc z Protokolu podpísaného dňa 4. októbra 1975 v Sofii bude v svojej práci venovať pozornosť aj širším súvislostiam spolupráce vedeckých pracovníkov v oblasti národopisu a archeológie. Komisia plánuje uskutočniť v roku 1979 sympóziu v Bulharsku k otázkam spolupráce v oblasti archeológie a v roku 1980 sympóziu v Československu k problémom národopisu.

Komisia historikov ČSSR a BLR bude venovať pozornosť všestrannému upevneniu a prehĺbeniu spolupráce medzi historikmi oboch krajín. Bude podporovať vzájomnú výmenu odborníkov a publikovanie prác o dejinách Bulharska v ČSSR a obrátene. Základným cieľom tejto práce bude vytvoriť všestranné podmienky pre poznanie národných dejín a vzájomných pokrokových vzťahov národov našich štátov. V tomto smere pokladáme za veľmi dôležitú úlohu vydanie vedecko-populárnej histórie Bulharska v Československu a obrátene a systematickú prípravu vedeckých kádrov pre štúdium dejín Československa v BLR a dejín Bulharska v ČSSR. Nadväzujúc na dosiahnuté výsledky spoločnej práce vedeckých pracovníkov oboch krajín pri príprave viacväzkovej Edície československých dokumentov k dejinám Bulharska bude jednou z dôležitých úloh v budúcnosti vydanie dokumentov k pokrokovým vzťahom našich národov až do súčasnosti. Pre československú časť komisie zostáva naďalej vážnou úlohou zabezpečiť vydanie Prehľadu dejín československo-bulharských vzťahov do roku 1945 a vytvoriť v rámci komisie podmienky pre rozpracovanie tejto problematiky až po súčasnosť.

Dosiahnuté výsledky a plánované diela práce komisie budú mať širšiu platnosť a plne podporia tendencie smerujúce k integrácii historického bádania v oblasti národných dejín, vzájomných vzťahov a internacionálnej spolupráce krajín socialistického spoločenstva. Práca komisie bude takto cieľavedome smerovať k podpore tendencií zdôrazňujúcich jednotu socialistického spoločenstva, k prehĺbeniu internacionálneho cítenia a vedomia bulharskej a našej spoločnosti a hlavne k historickému zdôvodneniu súčasného politického vývinu ako základného predpokladu rozvoja našich krajín v socialistickom spoločenstve.